

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Заради обезбедување на законито, чесно, транспарентно и одговорно работење на членовите на Владата на Република Северна Македонија, замениците на министрите и носителите на јавни функции именувани од страна на Владата, Владата на Република Северна Македонија, на седницата, одржана на 22 септември 2020 година, утврди

КОДЕКС ЗА ЕТИЧКО ОДНЕСУВАЊЕ ЗА ЧЛЕНОВИТЕ НА ВЛАДАТА И НОСИТЕЛИТЕ НА ЈАВНИ ФУНКЦИИ ИМЕНУВАНИ ОД СТРАНА НА ВЛАДАТА

(пречистен текст – неофицијална верзија)¹

I ДЕЛ

ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на уредување на Кодексот

Член 1

Со овој кодекс се уредува начинот на однесување и работење на претседателот на Владата на Република Северна Македонија, министрите, замениците на министрите и другите носители на извршни функции именувани од Владата на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: носители на извршни функции), заради обезбедување на почитување на уставноста, законитоста, професионалниот интегритет, ефикасноста, лојалноста, одговорноста, транспарентноста и заштитата на човековите слободи и права при вршење на нивните функции односно должности во рамките на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани согласно Уставот на Република Северна Македонија.

¹ Пречистениот текст на Кодексот за етичко однесување на членовите на Владата и носителите на јавни функции именувани од страна на Владата ги опфаќа: основниот текст на Кодексот, објавен во „Службен весник на РСМ“, бр. 232 од 27.9.2020 година и Кодексот за изменување и дополнување на Кодексот за етичко однесување за членовите на Владата и носителите на јавни функции именувани од страна на Владата објавен во „Службен весник на РСМ“ бр. бр. 162 од 16.7.2021 година.

Пречистениот текст нема правна сила.

За правни цели, единствено валидни се текстовите што се објавени во претходно наведените Службени весници на Република Северна Македонија.

Цел на Кодексот

Член 2

Цел на Кодексот е обезбедување јакнење на интегритетот на Владата на Република Северна Македонија, министерствата и другите органи на државната управа, како и на правните лица основани од Владата (во натамошниот текст: институции) и јакнење на довербата на граѓаните во нивната работа.

Назначување на член на Владата одговорен за следење на спроведување на Кодексот

Член 2-а

Претседателот на Владата на Република Северна Македонија назначува член на Владата одговорен за следење на спроведување на овој кодекс, да промовира однесување согласно Кодексот и да го следи придржувањето до него од страна на носителите на извршните функции (во натамошниот текст: член на Владата одговорен за следење на спроведување на Кодексот).

За советување за практична примена на одредбите од овој кодекс, од страна на членот на Владата одговорен за следење на спроведување на Кодексот се назначува лице задолжено за советување за практична примена на одредбите од овој кодекс, етички прашања и интегритет (во натамошниот текст: лице за советување за примена на одредбите од Кодексот) и истото го објавува на веб-страницата на Владата.

II ДЕЛ ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Основни принципи и стандарди

Член 3

Носителите на извршни функции во вршењето на својата функција се придружуваат на основните принципи на овој кодекс и стандардите на однесување како што се:

- владеењето на правото,
- остварувањето на јавниот интерес,
- заемното почитување и заштитата на угледот на Владата и институциите,
- соработката, ефикасноста и економичноста,
- отчетноста, транспарентноста и респонзивноста,

- вклученоста, ориентираноста кон консензуалност и
- одговорност.

Принцип на владеење на правото

Член 4

Носителите на извршни функции ги вршат своите јавни овластувања и должности во согласност со Уставот, законите, другите прописи донесени врз основа на закон и меѓународните договори ратификувани согласно Уставот на Република Северна Македонија. Носителите на извршните функции осигуруваат дека сите кои работат под нивна надлежност се еднакво одговорни пред Уставот и законот, а Уставот и законите се спроведуваат еднакво за сите.

Принцип на остварување на јавниот интерес

Член 5

Носителите на извршни функции во своето работење се посветени исклучиво на јавниот интерес и на општото добро на Република Северна Македонија и нејзините граѓани.

Носителите на извршни функции не смеат да ја искористат својата функција за стекнување на лична корист или корист на блиски лица, како и корист на политичка партија и друг субјект.

Носителите на извршни функции воспоставуваат односи на заемна доверба и соработка со граѓаните и правните лица, покажувајќи разбирање, пристојност и волја да се помогне, а не да се попречи остварувањето на нивните права и интереси.

Носителите на извршни функции се придружуваат до принципот на правичност и целисходност во вршењето на своите дискрециони овластувања.

Носителите на извршни функции се придружуваат до забраните наведени во законите и овој кодекс.

Принцип на заемно почитување и заштита на угледот на Владата и институциите

Член 6

Носителите на извршни функции во своето работење се однесуваат професионално и ги задржуваат највисоките стандарди на однесување, односно се однесуваат со особено внимание и почитување на личноста и угледот на секој поединец.

Носителите на извршни функции водат сметка со своето однесување да не наштетат на интересот или угледот на Република Северна Македонија, Владата на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Владата) и институциите со кои раководат односно во чие раководење учествуваат.

Носителите на извршни функции слободно и отворено ги изразуваат ставовите во врска со предложените политики, но солидарно ги поддржуваат владините политики и одлуки откако тие ќе се донесат, а во своите јавни настапи политиките ги презентираат во согласност со овој кодекс.

Носителите на извршни функции ги почитуваат овластувањата на другите избрани и именувани лица и вработените во јавниот сектор кон кои се однесуваат во согласност со овој кодекс.

Принцип на соработка

Член 7

Во насока на принципот на остварување на јавниот интерес, носителите на извршни функции соработуваат меѓусебно, како и со другите носители на јавни функции.

Принцип на ефикасност и економичност

Член 8

Носителите на извршни функции рационално и навремено ги спроведуваат своите должности и овластувања и разумно ги користат јавните ресурси заради постигнување на целта на функцијата односно должноста која ја вршат, а граѓаните имаат мерливи резултати во однос на вложените средства и труд.

Носителите на извршни функции внимаваат граѓаните да не бидат подложни на непотребни трошоци во остварувањето на нивните права, обврски и интереси.

Принцип на отчетност, транспарентност и респонзивност

Член 9

Носителите на извршни функции редовно даваат отчет за својата работа и однесување, како и за работата на институцијата со која раководат или во чие раководење учествуваат, пред јавноста, Владата и Собранието на Република Северна Македонија.

Носителите на извршни функции обезбедуваат пристап до информации од јавен карактер согласно закон, односно навремено, целосно и самоиницијативно на јавноста ѝ даваат информации и податоци од својата работа односно работата на својата институција и тоа на јасен и разбирлив начин, во писмена и електронска форма, на веб-страницата на институцијата.

Носителите на извршни функции одговараат неселективно, навремено и аргументирано на прашања и коментари на јавноста и засегнатите страни за сите аспекти од своето работење и работењето на својата институција.

Принцип на вклученост и ориентираност кон консензуалност

Член 10

Во процесот на развивање, спроведување и оценување на јавните политики носителите на извршни функции ги применуваат сите легитимни форми на учество и ги вклучуваат сите засегнати страни.

Во развивањето, спроведувањето и оценувањето на јавните политики носителите на извршни функции се посветени кон усогласување на различните интереси во општеството заради постигнување широк консензус за одлуките кои ќе бидат интерес за сите граѓани без оглед на нивната етничка и партиска припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, раса, боја на кожа, потекло, припадност на маргинализирана група, јазик, социјално потекло, образование, религија, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус, односно интерес за целокупното општество.

Принцип на одговорност

Член 11

Носителите на извршни функции се лично одговорни за работата на институцијата со која раководат или во чие раководење учествуваат, како и работата на институциите над кои вршат надзор, односно за своите одлуки и постапки во текот на мандатот и спроведувањето на овој кодекс.

Носителите на извршни функции се лично одговорни за своето однесување во согласност со Уставот, законите и овој кодекс и тоа пред претседателот на Владата и пред Собранието.

Претседателот на Владата, министрите (во натамошниот текст: членовите на Владата) и замениците на министрите се лојални на Владата и имаат колективна одговорност за донесување на владините одлуки и за спроведување на владините политики и работат заедно со другите членови на Владата со цел да постигнат кохерентност и усогласеност при одлучувањето за нивното донесување.

Министрите и замениците на министрите се лојални на претседателот на Владата на чиј предлог се именувани. Членовите на Владата и замениците на министрите се присутни на седниците во Собранието при разгледување на закони и други акти и материјали од нивна надлежност и на седниците за поставување на пратенички прашања и одговараат на прашањата во врска со остварувањето на нивните надлежности, вклучувајќи и прашања за начинот и целта за која се трошат средствата од Буџетот на Република Северна Македонија.

III ДЕЛ

ПРАВИЛА НА ОДНЕСУВАЊЕ

Одбегнување на судир на јавниот и приватните интереси

Член 12

Носителите на извршни функции, во извршувањето на нивните овластувања и должности, избегнуваат било каков судир помеѓу јавниот и приватниот интерес, односно доведување на состојба на сомнеж за постоење на судир на интереси. Носителите на извршни функции, во извршувањето на овластувањата и должностите особено водат сметка за почитување на Уставот, Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси и Законот за заштита на укажувачите и другите прописи и обезбедуваат механизми за нивното почитување од страна на сите вработени во институцијата со која раководат.

Носителите на извршни функции, функцијата ја извршуваат како основна и единствена должност, односно не смеат да вршат друга дејност која може да влијае врз непристрасно вршење на нивните овластувања и должности и доследно да се придржуваат на одредбите од Законот за спречување на корупцијата и судирот на интересите за:

- забрана за вршење на други дејности,
- ограничувања за вршење на дејност за време на вршење на функцијата,
- ограничување на вршење надзор,

- ограничување за вршење дејност по престанокот на функцијата,
- забрана за членство во управни и надзорни органи,
- забрана за злоупотреба на службени податоци,
- ограничувања во соработката со правни лица,
- забрана за користење на заеми и други видови поддршка од државата,
- располагање со државен имот,
- економично користење на државни средства,
- забрана за стекнување акционерски права,
- забрана на влијание за вработување блиски роднини и
- забрана за влијание врз постапките за јавни набавки.

Носителите на извршни функции постојано се достапни и ангажирани за целите на работата и надвор од работното време, поради што, може да ги користат електронските уреди, телефонските или интернет врските кои им се доделени за службени цели.

Одделување на државните од партиските интереси – учество во партиски активности за време на мандатот

Член 13

Носителите на извршни функции, при учеството во партиски активности како членови и носители на функции во политички партии, кандидирање или застапување на партии и кандидати за локални, парламентарни или претседателски избори, не смеат да ја загрозат професионалноста и достапноста на вршење на функцијата, односно должноста и секогаш приоритет ќе има јавната функција, односно должност. Носителите на извршни функции, надвор од работното време на институцијата со која раководат, можат да учествуваат во партиски активности како членови на политички партии, да бидат кандидати или да застапуваат партии и кандидати за локални, парламентарни и претседателски избори, но не смеат да ја загрозат нивната професионалност и достапноста на функцијата, односно должноста која ја извршуваат, а притоа секогаш приоритет ќе има функцијата, односно должноста која ја извршуваат.

Носителите на извршни функции кои имаат намера да учествуваат во избори по потврдувањето од надлежната изборна комисија за кандидат согласно Изборниот законик писмено го известуваат претседателот на Владата и членот на Владата одговорен за следење на спроведување на Кодексот.

Односи со лобисти

Член 14

Носителите на извршни функции, при контактите со лобисти и лоби организации доследно го почитуваат Законот за лобирање.

Носителите на извршни функции, при контактите со лобисти и лоби организации кога се цел на лобирање:

- внимаваат да не се стават во состојба на судир на интереси,
- ги имаат предвид целите на лобирањето кое го врши лобистот, односно лоби организацијата која го контактира,
- во ситуација на судир на интереси при лобирање го прекинуваат контактот и одбиваат било каков натамошен контакт со лобистот односно лоби организацијата и претставник на лоби организацијата,
- изготвуваат записник, кој содржи информација за предметот на дискусија и идентитетот на лицата кои биле присутни,
- објавуваат копија од записникот на веб-страницата на институцијата со која раководат,
- објавуваат информации за средби со лобисти и информации за остварен контакт со трети страни, односно други засегнати страни.

Однос кон вработените во јавниот сектор

Член 15

Носителите на извршни функции ја почитуваат професионалноста и непристрасноста на вработените во јавниот сектор, при што под ниту еден услов нема да ги доведат во ситуација на однесување спротивно на одредбите на Законот за вработените во јавниот сектор, Законот за административни службеници, другите закони, колективните договори, Кодексот за административни службеници и на кодексите на институциите во кои работат.

Носителите на извршни функции со своето однесување кон вработените во институцијата со која раководат, односно во чие раководење учествуваат, се однесуваат со должно почитување на нивната личност и нема да влијаат врз нив на начин кој е спротивен на законот.

Носителите на извршни функции, при вработувањето, унапредувањето и престанокот на вработувањето во институцијата со која раководат, се раководат од критериумите на стручност и компетентност и примена на начелото на соодветна и правична

застапеност на припадниците на заедниците и професионалните способности на кандидатите и на вработените во институцијата со која раководат и водат грижа за родовата перспектива.

Носителите на извршни функции ги имаат предвид аргументите и стручните совети на вработените при изготвувањето и донесувањето на одлуките и спроведувањето на владините политики.

Носителите на извршни функции нема да вршат влијание врз вработените во јавниот сектор да се зачленат во какво било здружение, организација или партија, ниту пак ќе ги уценуваат со напредок во кариерата и не може да бараат, ниту да очекуваат присуство или учество на вработен во активности на политичка партија.

Презентација на политики

Член 16

Носителите на извршни функции не можат да настапуваат само од свое лично име, а дадените изјави, гостувања, интервјуа, објави на социјалните мрежи треба да бидат конзистентни со владината политика и утврдената програма за работа на Владата.

Доколку од носителите на извршни функции се побараат коментари и изјави за работи од надлежност на друга институција и за која одговорност има друг носител на извршна функција, тие се консултираат со носителот на извршната функција во чија надлежност е прашањето.

Носителите на извршни функции пред да дадат изјава која се однесува на стратешките цели на Владата и за политики кои не се усвоени се консултираат со претседателот на Владата.

Носителите на извршни функции се непристрасни и неутрални кон сите учесници во медиумската сфера и ја почитуваат неприкосновената слобода на медиумите.

Официјалните профили на социјалните медиуми на институциите и на носителите на извршни функции се примарен извор за комуникација на владините политики, програми, најави и иницијативи.

На објавите на профилите на социјалните медиуми при кои носителите на извршни функции настапуваат во име на институциите, не треба да се промовираат партиски активности и обележја.

Примање подароци

Член 17

Носителите на извршни функции при вршењето на функциите и должностите не можат да примаат подароци, освен во случаите, во износ и на начин утврдени со Законот за користење и располагање со стварите во државна сопственост и со стварите во општинска сопственост и Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси.

Носителите на извршни функции не смеат да бараат, примаат односно да дозволат друго лице во нивно име или нивна корист да дава или прима подарок, услуга или каква било друга вредност, помош или друга корист во врска со вршењето на функцијата, односно должноста, а која би можела да има влијание или на кој било начин да го компромитира нивното расудување или да ги стави во несоодветна подреденост и обврска.

Носителите на извршни функции не смеат да прифаќаат ордени, декорации, награди или почести од странски држави и странски организации за време на извршувањето на својата функција односно при извршувањето на нивната должност, а во случај на вакви почести, тие се консултираат со Министерството за надворешни работи во врска со примањето на почестите за секој поединечен случај.

Користење на материјални ресурси – интегритет на функционерите во трошоците, надоместоците

Член 18

Носителите на извршни функции обезбедуваат максимално ефективно и економично управување и користење на материјалните средства, опремата и другите предмети што им се доверени и го спречуваат нивното незаконито располагање, се грижат за преземање на соодветни мерки за осигурување на безбедноста на доверените предмети, како и за отстранување на можностите за предизвикување на материјална штета во органот со кој раководат.

Носителите на извршни функции, владините и другите државни простории, инвентарот, финансиските и техничките средства што им се ставени на располагање во врска со вршењето на функцијата, ги користат совесно и одговорно и исклучиво за вршење на функцијата.

Носителите на извршни функции на секои шест месеци до членот на Владата назначен за одговорен за следење на спроведување на Кодексот доставуваат извештаи за службените трошоци направени при извршувањето на нивните јавни овластувања и должности, освен во ситуации кога јавното објавување на овие информации може да претставува безбедносен ризик. За полесно следење и

отчетност пред граѓаните, сите извештаи се јавно достапни преку софтверско решение за прикажување и визуелизација на службените трошоци на официјалната веб-страница на Владата.

Патувања

Член 19

Носителите на извршни функции при патувањата организирани за приватни или партиски цели не смеат да се покриваат со државни средства, ниту пак да се користат привилегиите кои произлегуваат од овластувањата и должностите (дипломатска патна исправа, обезбедување и службен возач/возило) за приватни или партиски цели, освен кога истиот не подлежи на специјални мерки на безбедност.

Носителите на извршни функции при службени патувања за професионални обврски во странство се водат од начелото на ефикасност и економичност и обезбедуваат економски најприфатливи аранжмани.

Носителите на извршни функции се лично одговорни за големината и составот на официјалните делегации за патување во странство и истите треба да бидат што е можно помали, обезбедувајќи ги притоа потребните предуслови за соодветно исполнување на целите на патувањето.

Во околности кога носителот на извршна функција на своето службено патување во странство е придружуван од својот брачен другар или партнер/ка, тој/таа патува исклучиво на приватен трошок. Ова не го вклучува брачниот другар или партнер/ка на претседателот на Владата кога патува како дел од официјална делегација.

Носителите на извршни функции не може да прифаќаат патувања и сместувања кои не се платени од средства за таа намена, освен кога станува збор за учество на службени настани, состаноци и конференции по покана или други настани од дипломатски или протоколарен карактер.

IV ДЕЛ

СПРОВЕДУВАЊЕ НА КОДЕКСОТ И ОДГОВОРНОСТ ЗА НЕПОЧИТУВАЊЕ НА ОДРЕДБИТЕ ОД КОДЕКСОТ

Изјава за придржување до Кодексот

Член 20

Носители на извршни функции ќе потпишат писмена изјава со која потврдуваат дека ќе се придржуваат до овој кодекс при извршувањето на нивните овластувања односно должности.

Доставување на извештај

Член 21

Членот на Владата одговорен за следење на спроведување на Кодексот на секој шест месеци од неговото назначување и во рок од 10 дена пред крајот на мандатот на Владата, на претседателот на Владата му доставува извештај за придржување до Кодексот од носителите на извршните функции.

Пријавување на сомнеж за судир на интереси

Член 22

На барање на членовите на Владата, замениците на министрите и другите именувани функционери од Владата, по сопствена иницијатива или по допрен глас, лицето за советување за примена на Кодексот, ќе ги советува за било какво прашање на однесување и етичко прашање поврзано со овој кодекс и ќе даде генерални препораки за понатамошно постапување.

Носителите на извршни функции соработуваат со членот на Владата одговорен за следење на спроведување на Кодексот и му ги прават достапни сите релевантни информации кои тој ќе ги побара, освен оние кои имаат карактер на класифицирани информации.

Носителите на извршни функции веднаш, а најдоцна во рок од три дена од денот на сторување или сознание за непочитување на одредбите од овој кодекс, го информираат претседателот на Владата и членот на Владата одговорен за следење на спроведување на Кодексот, во случај на постоење сомнеж кој се однесува на примената на овој кодекс при извршување на функцијата односно должноста.

Мерки во случај на непочитување на Кодексот

Член 23

Во случај на непочитување на одредбите од овој кодекс, членот на Владата одговорен за следење на спроведување на Кодексот, писмено го опоменува носителот на

извршната функција дека го прекршил Кодексот и му укажува во рок од три дена од доставувањето на опомената да го поправи однесувањето.

Доколку носителот на извршна функција во рокот од ставот 1 на овој член, не го поправи однесувањето, членот на Владата одговорен за следење на спроведување на Кодексот, доставува мислење до претседателот на Владата, врз основа на кое претседателот на Владата може да одлучи да примени некоја од следниве мерки:

- официјална критика во јавноста за однесувањето на лицето кое не го почитувало овој кодекс и укажување да го поправи однесувањето при што истата може и да ја објави на веб-страницата на Владата,
- политичка одговорност, односно барање за поднесување на оставка на носителот на извршна функција или предлог за негово разрешување и/или
- покренување на иницијатива за информирање на надлежни институции, најдоцна во рок од еден месец од денот на дознавањето за непочитувањето на овој кодекс, закон, особено Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, Законот за заштита на укажувачи и Законот за лобирање.

Примена на одредбите на Кодексот на советниците

Член 24

Овој кодекс соодветно ќе се применува и на советниците и секретарите и помошниците секретари во секретаријатите во Канцеларијата на претседателот на Владата на Република Северна Македонија кои ги именува претседателот на Владата на Република Северна Македонија и на посебните советници ангажирани од министрите кои при потпишување на договорот за нивно ангажирање ја потпишуваат и изјавата за прифаќање на овој кодекс.

V ДЕЛ

ЗАВРШНИ И ПРЕОДНИ ОДРЕДБИ

Член 25

Со денот на објавувањето на овој кодекс, престанува да се применува Кодексот за етичко однесување на членовите на Владата и носителите на јавни функции именувани од страна на Владата („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 176/19).

Член 26

Овој кодекс се објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“.